

Сливка О. О.,
доцент кафедри адміністративного, фінансового та інформаційного права
Ужгородського національного університету

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВ І СВОБОД ОСІБ, ЯКІ РЕАЛІЗУЮТЬСЯ В МИТНОМУ КОНТРОЛІ

FEATURES OF THE RIGHTS AND FREEDOMS OF INDIVIDUALS THAT ARE IMPLEMENTED IN CUSTOMS CONTROL

Стаття присвячена висвітленню поняття та сутності прав і свобод осіб, які реалізуються в митному контролі. Проаналізовано підходи різних учених щодо розуміння поняття прав і свобод осіб. Автор акцентує увагу на розкритті змісту поняття «права і свободи осіб, які реалізуються в митному контролі».

Ключові слова: права і свободи осіб, митний контроль, митні правовідносини, права і свободи осіб у митному контролі.

Стаття посвящена освещению понятия и сущности прав и свобод лиц, которые реализуются в таможенном контроле. Проанализированы подходы различных ученых к пониманию понятия прав и свобод лиц. Автор акцентирует внимание на раскрытии содержания понятия «права и свободы лиц, которые реализуются в таможенном контроле».

Ключевые слова: права и свободы лиц, таможенный контроль, таможенные правоотношения, права и свободы лиц в таможенном контроле.

The article is devoted to highlighting the concept and essence of the rights and freedoms of persons carried in customs control. The approaches of different scholars in understanding the concept of rights and freedoms of individuals are analyzed. The author focuses on revealing the content of the concept of “rights and freedoms of individuals are realized in customs control”.

Key words: the rights and freedoms of persons, customs control, customs legal rights and freedoms of persons in the customs control.

Постановка проблеми. Через наявність безліч концепцій і думок в юридичній науці та через відсутність єдиного погляду на феномен прав і свобод осіб у митному контролі перед нами постає завдання визначення поняття та сутності прав і свобод осіб, які реалізуються в митному контролі. Отже, визначення дефініції прав і свобод громадян, які реалізуються в митному контролі, а також визначення їхньої сутності є необхідною умовою для розуміння змісту адміністративно-правового забезпечення визначених прав і свобод під час проходження митного контролю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Правам і свободам осіб приділяли свою увагу такі вчені, як О.О. Бандура, Є.О. Гіда, О.М. Гончаренко, О.Б. Горова, М.В. Давидова, А.М. Колодій, О.О. Майданник, Н.М. Оніщенко, В.Ф. Погорілко, П.М. Рабінович, О.Ф. Скакун, О.В. Скрипнюк, В.Я. Тацій, Ю.С. Шемшученко та інші. Думки цих учених не тільки розвинули, але й суттєво оновили традиційні наукові уявлення в цій галузі. Незважаючи на достатню доктринальну базу вчених стосовно дослідження прав і свобод осіб, правам і свободам осіб, які реалізуються в митному контролі, увага приділялась значно менше.

Метою статті є визначення поняття та сутності прав і свобод осіб, які реалізуються в митному контролі.

Виклад основного матеріалу. Дослідження прав і свобод, що реалізуються в митному контролі, ми будемо проводити через призму дослідження прав і свобод, що реалізуються в митних правовідносинах.

Перш ніж переходити до аналізу сутності прав і свобод громадян, які реалізуються в митних правовідносинах, необхідно визначитися зі сферою реалізації зазначених прав і свобод.

Існує велике різноманіття поглядів на трактування митних правовідносин. М.М. Рассолова та

Н.Д. Еріашвілі вважають, що митні правовідносини – це відносини з приводу правового регулювання митного оформлення товарів і транспортних засобів, справляння митних платежів, митного й валютного контролю тощо [1, с. 17]. У свою чергу Б.М. Габрічідзе вважає, що митні правовідносини – це суспільні відносини, які становлять відповідний блок, елемент, частину митної справи, що входять до його структури та врегульовані митно-правовими нормами [2, с. 35]. Ю.В. Оніщик трактує митні правовідносини як врегульовані нормами різної галузевої належності суспільні відносини, засновані на принципах владності та підпорядкування, що виникають за участю митних органів у процесі або з приводу переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України [3, с. 145].

С.М. Мотуренко вважає, що «відносини, які виникають у митній сфері, мають певний предмет – вони виникають у зв'язку та з приводу переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон. Цей предмет об'єднує в певну правову спільність різноманітні вольові суспільні відносини, врегульовані нормами митного права, що передбачає, у свою чергу, комплексне вивчення суспільних зв'язків, які виникають у митній сфері, включно з таким феноменом, як підприємницька діяльність» [4, с. 60].

Як ми можемо побачити, митний контроль є одним із видів митних правовідносин. Саме тому досліджуючи права та свободи осіб у митних правовідносинах, ми зможемо дослідити й дати повний аналіз правам і свободам осіб, які реалізуються в митному контролі.

Поряд із різноманітними поглядів стосовно поняття митних правовідносин ми можемо спостерігати й велике різноманіття класифікацій митних правовідносин.

Наприклад, В.В. Ченцов класифікує митні правовідносини на такі: відносини у сфері митної політики; відносини, пов'язані з переміщенням через кордон товарів і транспортних засобів; відносини, що характеризують статус митних режимів; відносини в галузі митно-тарифного регулювання; відносини у сфері стягнення митних платежів; відносини, пов'язані з митним оформленням; відносини в галузі митного контролю; відносини у сфері митної статистики й УКТ ЗЕД; відносини, пов'язані з порушеннями митних правил і відповідальністю за них; відносини, що виникають у зв'язку з провадженням у справах про порушення митних правил; відносини у зв'язку з розглядом справ про порушення митних правил [5, с. 17].

Також В.В. Ченцов виділяє чотири елементи, що становлять структуру будь-якого правового відношення. Це суб'єкти, об'єкти, суб'єктивні права та юридичні обов'язки учасників митних правовідносин [5, с. 15].

Для повноти розуміння змісту адміністративно-правового забезпечення прав і свобод осіб у митних правовідносинах, а також визначення поняття цих прав нам потрібно дослідити питання суб'єктів, які беруть участь у цих правовідносинах.

Д.В. Чермянінов класифікує учасників митних відносин, які підпорядковуються митним органам, і визначає такі категорії:

1) особи, які здійснюють переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон РФ;

2) особи, що провадять підприємницьку діяльність у галузі митної справи на умовах, закріплених у Митному кодексі РФ;

3) особи, які вступають у митні правовідносини внаслідок специфіки своєї діяльності або обставин [6, с. 187].

На думку С.В. Халіпова, «всіх учасників митних відносин, тобто осіб, діяльність яких регулюється митним правом, можна поділити на декілька груп:

1) митні органи та їхні посадові особи;

2) особи, які переміщують товари та транспортні засоби через митний кордон, або особи, які здійснюють діяльність, пов'язану з переміщенням товарів і транспортних засобів через митний кордон»;

3) перевізники;

4) особи, які працюють у галузі митної справи;

5) особи, які надають сприяння (допомогу) в провадженні митного оформлення та контролю;

6) інші або факультативні учасники митних правовідносин» [7, с. 16–24].

Можемо висувати твердження на основі викладеного матеріалу, що в митному контролі існують два види суб'єктів: митні органи, з одного боку, та фізичні і юридичні особи – з іншого.

Проаналізувавши суб'єктів і сферу митних правовідносин, для визначення поняття «права осіб, які реалізуються в митному контролі» нам потрібно дослідити поняття «права й свободи людини».

Існує різноманітна класифікація «права людини». Зокрема, П.М. Рабінович визначає: «Права й свободи людини – це її певні можливості, необхідні для її існування та розвитку в конкретно-історичних умовах, що об'єктивно зумовлюються досягнутим рівнем розвитку суспільства й мають бути загальними та рівними для всіх людей» [8, с. 7–10].

У свою чергу В.С. Нерсесянц зазначає: «Права людини – це необхідний і невід'ємний елемент всілякого права як права взагалі, визначений (а саме – суб'єктивно-людський аспект) вираженням суті права як особливого типу й специфічної форми соціальної регуляції. Право без прав особи також неможливе, як і права людини без чи поза правом» [9, с. 22].

У суб'єктивному значенні права й свободи особи – це можливість, яка належить конкретній особі, що передбачена правовою нормою, і діяння, що захищене державою [10, с. 11–12].

Я.В. Лазур трактує права й свободи громадян, що реалізуються в публічному управлінні, як їхні можливості реалізації своїх вимог щодо надання певних, гарантованих Конституцією й законами України благ із боку органів державного управління та місцевого самоврядування [11, с. 36].

Висновки. Отже, на підставі аналізу думок учених та їх систематизації можна сформулювати визначення прав і свобод осіб, що реалізуються в митних правовідносинах, як їхні можливості реалізації своїх вимог щодо надання певних, передбачених міжнародними та внутрішньодержавними нормативно-правовими актами благ із боку держави під час переміщення особами товарів, предметів, транспортних засобів через митний кордон України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Таможенное право: учебник для студентов вузов, обучающихся по специальности 02.11.00 «Юриспруденция» / Под ред. М.М. Рассолова, Н.Д. Эриашвили. 3-е изд., перераб. и доп. М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2007. 391 с.
2. Габричидзе Б.Н. Российское таможенное право: учеб. для вузов. М.: Норма, 2001. 448 с.
3. Оніщик Ю.В. Митні правовідносини: поняття, ознаки, види. Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). 2012. № 1 (56). С. 142–147.
4. Мотуренко С.М. Предпринимательская деятельность в таможенной сфере. Юрист. 2001. № 4. С. 60–65.
5. Митне право України: навч. посібник / За заг. ред. проф. В.В. Ченцова. Київ, 2007. 283 с.
6. Чермянінов Д.В. К вопросу о классификации субъектов таможенных правоотношений. Российский юридический журнал. 2010. № 5. С. 187–195.
7. Халипов С.В. Таможенное право: учебник. М.: Зерцало М, 2004. 328 с.
8. Рабінович П.М. Права людини і громадянина в Конституції України (до інтерпретації вихідних конституційних положень). Праці львівської лабораторії прав людини Академії правових наук України. 1997. Сер. II. Вип. 1. С. 7–10.
9. Нерсесянц В.С. Права человека в истории политической и правовой мысли (от древности до декларации 1789 г.). Права человека в истории человечества и в современном мире: мат-лы конф., 1988 г.: тезисы докладов / Отв. ред. Е.А. Лукашева. М.: АН СССР. Институт государства и права, 1989. 147 с.
10. Васецький В.Ю. Доктрина прав людини в романо-германській правовій системі: дис. ... канд. юрид. наук. К., 2005. 200 с.
11. Лазур Я.В. Забезпечення прав і свобод громадян України у сфері публічного управління: адміністративно-правовий механізм: монографія. Київ: Четверта хвиля, 2010. 356 с.